

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 17/9653-38
Saksbehandler: Thorstein Ouren
Dato: 20.01.2020

Dette er en kopi. Originalbrevet er sendt til mottakerne i listen nederst.

Fylkesmannens oppgaver i 2020 i forbindelse med gjennomføring av eldreformen Leve hele livet

Vi viser til det ordinære tildelingsbrevet til Fylkesmannen for 2020 (kap. 3.1.3.3.2). Her gis det noen føringer for embetenes arbeid med kvalitetsreformen for eldre - Leve hele livet i 2020.

Dette brevet utdyper embetenes oppgaver med gjennomføring av Leve hele livet. De føringer og forventninger som fremgår av brevet må ses i sammenheng med at Fylkesmannen i statsbudsjettet for 2020 er tildelt totalt 10 mill. kroner i øremerkede midler for å følge opp arbeidet med reformen (Prop. 1 S 2019-2020 side 192-193)

Fordelingen av midlene mellom de ulike embetene fremgår avslutningsvis.

Bakgrunn

Meld. St. 15 (2017–2018) Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt, og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Reformen bygger på stortingsmeldinger og planer for å utvikle gode og bærekraftige løsninger.

Reformen har fem innsatsområder:

- Et aldersvennlig Norge.
- Aktivitet og fellesskap.
- Mat og måltider
- Helsehjelp.
- Sammenheng i tjenestene.

På hvert område er det foreslått løsninger basert på lokale eksempler. Reformen legger opp til at kommunene i 2020 behandler og vedtar hvordan reformens løsninger skal innføres lokalt. De kommunene som omstiller seg i tråd med reformen vil prioriteres innenfor relevante eksisterende og eventuelt nye øremerkede ordninger.

Reformens fire faser er skissert i figuren nedenfor:

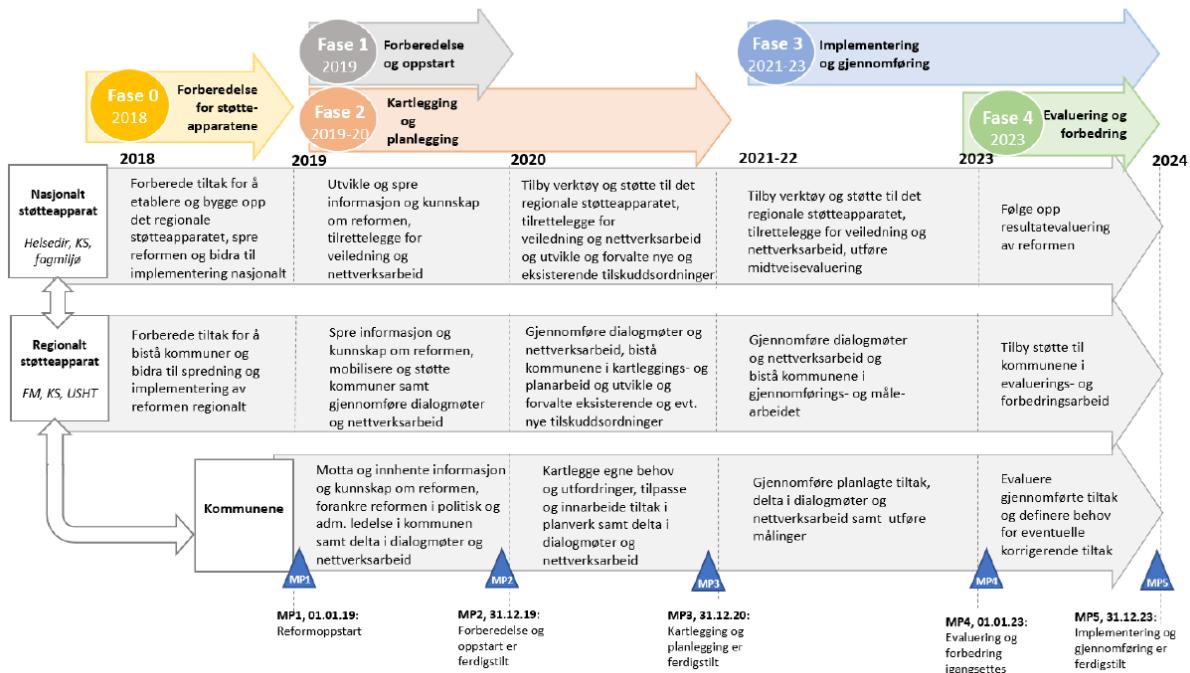
Helsedirektoratet

Avdeling kommunale helse- og omsorgstjenester

Thorstein Ouren, tlf.: +4746899410

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Det nasjonale støtteapparatets rolle og oppgaver

Det nasjonale støtteapparatet er organisert hos Helsedirektoratet i samarbeid med KS og et nasjonalt fagmiljø. Helsedirektoratet har i 2019 etablert et samarbeid med Senter for omsorgsforskning for å utvikle og gjøre tilgjengelig faglig veiledningsmateriell og gi faglig bistand på reformens områder.

Det nasjonale støtteapparatets oppgaver skal være:

- Informasjonsarbeid
- Utvikle og spre faglig kunnskap
- Lage veiledningsmateriell
- Utvikle måleverktøy og ansvar for følgeforskning av reformen
- Gi faglig støtte og bistand til det regionale støtteapparatet

Viktige nasjonale oppgaver for 2020 vil blant annet være:

- Støtte til kommunal planlegging (Ressursportal.no)
 - Fylkesmannen i Trøndelag har i oppdrag å videreutvikle ressursportalen til et nasjonalt planleggingsverktøy. Portalen ble utviklet og lansert i 2019, se www.ressursportal.no

Portalen vil være et viktig verktøy for det regionale støtteapparatet i gjennomføringen av dialogmøter med kommunene våren 2020 og et viktig grunnlag for kommunenes egen planlegging og beslutninger. Portalen evalueres og revideres løpende. Et viktig mål i denne prosessen er å bidra til en økt forståelse av egne styringsdata og bidra til å øke den analysefaglige kompetansen i kommuner. På oppdrag fra Helsedirektoratet utvikler KS Konsulent metode og veiledningsmateriell til dette formålet. Veilederen forventes å være ferdig januar 2020.

- Faglig veiledningsmateriell

- Senter for omsorgsforskning har, på oppdrag fra Helsedirektoratet, utarbeidet oversikter over relevant kunnskap, metoder og verktøy innenfor reformens hovedområder. Dette materialet skal videreutvikles til relevant, faglig veiledningsmaterieell for kommunene.
- Informasjon og kommunikasjonsarbeid
 - Informasjons- og kommunikasjonsarbeid vil være et prioritert område også i 2020. For å samordne arbeidet vil Helsedirektoratet etablere et kommunikasjonsforum, med deltakelse fra alle aktørene i det nasjonale og regionale støtteapparatet. Hensikten er å koordinere arbeidet på en best mulig måte ut mot kommunene.
- Evaluering
 - Oslo Met har i oppdrag å evaluere reformen. De skal levere en midtveisrapport innen 1.2.2021. Midtveisrapporten skal være et grunnlag for å vurdere ev. endret virkemiddelbruk i reformen.

Gjennomføring og oppgaver til det regionale støtteapparatet

Fylkesmannen koordinerer de regionale støtteapparatene for gjennomføring av Leve hele livet i perioden 2019–2023. Fylkesmannen skal videreføre samarbeidet med KS og Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) samt samarbeide med fylkeskommunene, eldreråd, helseforetak, regionale fagmiljø, og aktuelle organisasjoner om videre gjennomføring i tråd med fasene i reformen. Det er lagt opp til at det skal være et likeverdig samarbeid mellom de tre hovedaktørene i det regionale støtteapparatet.

Når det gjelder organisering og samarbeid regionalt, er det viktig at embetene ivaretar bredden i reformen og understøtter reformens intensjon om at gjennomføring skal ta utgangspunkt i kommunenes behov.

Det er en forventning om at alle regionale støtteapparat inkluderer eldrerådene i planlegging og gjennomføring av de oppgaver som er tillagt støtteapparatet. I stortingsmeldingen er eldrerådene gitt en særskilt rolle under hovedområdet aldersvennlig samfunn. Her står det: "*De kommunale og fylkeskommunale eldreråd inviteres sammen med kommuner og fylkeskommuner til å være hovedansvarlige for arbeidet med å kartlegge egne lokalsamfunn og legge konkrete planer for å gjøre fysiske og sosiale omgivelser, transport, service og tjenestetilbud mer aldersvennlige*".

De regionale støtteapparatene for reformen skal bistå kommunene i arbeidet med å gjennomføre reformen lokalt. Formålet til støtteapparatene er å understøtte kommunenes forbedringsarbeid og legge til rette for erfaringsdeling, kunnskapsutveksling og lokalt planarbeid.

Det regionale støtteapparatets oppgaver er:

- Mobilisere og engasjere alle kommunene i sitt fylke
- Spre kunnskap om reformen - innhold og virkemidler
- Gi tilbud om støtte og veiledning til utvikling, iverksetting og evaluering av lokalt planarbeid

- Invitere til læringsnettverk og erfaringsdeling mellom kommunene

Viktige regionale oppgaver for 2020 vil være:

Bistand til lokal planlegging

Det følger av Meld. St. 15 (2017–2018) Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre at kommunestyrene oppfordres til å sette reformen på dagsorden lokalt og behandle og vedta hvordan reformens løsninger skal gjennomføres i den enkelte kommune. I reformens nåværende fase vil det regionale støtteapparatet ha en sentral rolle i å bistå kommuner i sitt kartleggings- og planleggingsarbeid.

Det legges opp til at kommunestyrene i 2020 behandler og vedtar hvordan løsningene i Leve hele livet kan utformes i planverk og gjennomføres lokalt basert på analyse av egne utfordringer og behov. Fylkesmannen og det øvrige regionale støtteapparatet skal aktivt tilby bistand til kommunene i arbeidet med langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til utviklingen i eldrebefolkningen med fokus på helsefremmende og forebyggende tiltak og tjenester, samt kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dialogmøter med kommunene

Fylkesmannen skal våren 2020 aktivt gi tilbud om dialogmøter med alle kommunene. Det forventes at gjennomføring av dialogmøter skjer i samarbeid med de øvrige aktørene i det regionale støtteapparatet. Dialogmøter kan gjennomføres enkeltvis eller gruppevis. Målgruppen for dialogmøter vil først og fremst være ledere og ansatte i kommunene, politisk ledelse og representanter som ivaretar innbygger-, bruker- og pårørendeperspektivet.

I dialog og samhandling med kommunene, er det naturlig at embetene vektlegger det formelle bakteppet for planlegging og gjennomføring av reformen, særlig plan- og bygningslovens del 2 (plandelen), folkehelseloven og forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. Styringsinformasjon gjennom ressursportal.no vil være et viktig grunnlag for dialogen.

Nettverk

Arenaer for samarbeid, læring, erfaringsutveksling og deling mellom kommunene er viktig i gjennomføringen av reformen. I reformperioden skal det regionale støtteapparatet sørge for at alle kommunene inviteres til å delta i nettverk for å dele erfaringer, bli inspirerte og lære av hverandre. Nettverkssamarbeid i løpet av reformen kan bygges på eksisterende kommunenettverk, ledernetverk, fagnettverk, regionale læringsnettverk og samarbeidsfora mellom spesialisthelsetjenesten, fylkeskommunene og kommunene. Det er kommunenes behov som skal være utgangspunkt for etablering av eventuelle nye nettverk.

I stortingsmeldingen Leve hele livet er det varslet at kommuner som omstiller seg i tråd med reformen, vil bli prioritert innenfor relevante eksisterende og eventuelle nye øremerkede ordninger. Dette forutsetter at kommunene forplikter seg til å delta i regionale nettverk for Leve hele livet, og bidrar til erfaringsdeling og gjensidig faglig støtte og bistand med andre kommuner.

Sammenheng med andre oppdrag

Reformen bygger på stortingsmeldinger og planer for å utvikle gode og bærekraftige løsninger.

Reformen berører mange av de saksfelt Fylkesmannen har ansvaret for og Fylkesmannen skal videreføre oppgaveløsningen på tvers av strukturen i embetet.

Nasjonalt program for et aldersvennlig Norge har målgruppe og innsatsområder som berører alle sektorer og aktører utenfor helse- og omsorgssektoren. Regjeringen har etablert et råd for et aldersvennlig Norge som skal bidra til å gjennomføre programmet og forankre det i de ulike sektorene, herunder kommunesektoren. Rådet skal også være en pådriver for en mer aldersvennlig samfunnsutvikling. Helsedirektoratet vil inntil videre forestå sekretariatsfunksjonen for rådet og ha ansvar for programmet. Som del av programmet har KS fått i oppdrag å drive modellutvikling for et nettverk for aldersvennlige kommuner og lokalsamfunn. Eldrestyrt medvirkning i planlegging er et av tiltakene i programmet. Rådet vil også invitere til et bredt partnerskap for å bidra til et aldersvennlig Norge. Arbeidet må ses i sammenheng med aktiviteten i det regionale støtteapparatet.

Det er de senere årene lagt fram flere meldinger og planer for å møte de store demografiske utfordringene samfunnet står overfor, blant annet primærhelsemeldingen, folkehelsemeldingen, Omsorg 2020, Demensplan 2020, Kompetanseløft 2020 mv. Denne reformen bygger på initiativ og tiltak som allerede er satt i gang for å utsette og forhindre funksjonstap, sykdomsutvikling, fremme mestring og livskvalitet og styrke kompetansen, kvaliteten og kapasiteten i helse- og omsorgssektoren. Tiltakene og virkemidlene i disse meldingene og planene utgjør fundamentet i Leve hele livet. Fylkesmannen må se Leve hele livet i sammenheng med øvrige satsinger på området.

Nye tilskuddordninger

I Prop. 1 S 2019-2020 vises det til nye tilskuddsordninger innenfor reformens innsatsområder.

Det er etablert et eget tilskudd til reovering, etablering eller gjenetablering av lokale produksjonskjøkken på sykehjem og heldøgns tjenestetilbud. Målet er å bringe maten og måltidsituasjonen tettere på de eldre innbyggerne og gjøre matlagingen til en større del av hverdagslivet i sykehjem og heldøgns omsorgsboliger. Det forventes at Fylkesmannen bistår i å gjøre tilskuddet kjent for alle kommuner.

Det er omdisponert 23 mill. kroner fra kompetanse og innovasjonstilskuddet til et nytt tilskudd til utvikling av gode modeller for å bedre kvalitet, kompetanse og kontinuitet i omsorgstjenestene, i tråd med hovedområdene i Leve hele livet. Målgruppen er kommuner som sammen eller hver for seg skal iverksette tiltak for å utvikle gode løsninger for hospitering mellom spesialisthelsetjenesten og kommunale helse- og omsorgstjenester og nye arbeids- og organisasjonsformer i omsorgstjenestene. Tilskuddet skal også brukes til å gjennomføre en aktivitetsdag på sykehjem. Tilskuddsmidlene forvaltes av Helsedirektoratet, men det forventes at Fylkesmannen bistår i å gjøre tilskuddet kjent for alle kommuner.

Dialog med det nasjonale støtteapparatet og rapporteringskrav i 2020

Dialog

Det vil være viktig med en løpende og direkte dialog mellom Helsedirektoratet og embetene i 2020 for at det nasjonale støtteapparatet treffer med sine tiltak.

Helsedirektoratet vil derfor legge til rette for to samlinger for Fylkesmannen i løpet av året.

- Vårsamling med fylkesmennene på Gardermoen 12. mai, tema Omsorgsplan 2020, Kompetanseløft 2020 og Leve hele livet. Denne samlingen ses i sammenheng med Leve hele livet-konferanse for hele det nasjonale og regionale støtteapparatet påfølgende dag, 13. mai.
- Høstsamling med fylkesmennene på Gardermoen 17. november, tema Omsorgsplan 2020, Kompetanseløft 2020 og Leve hele livet. Denne ses i sammenheng med Leve hele livet-konferanse den påfølgende dag, 18. november, som vil være åpen for alle.

Program for samlingene lages i dialog med det regionale støtteapparatet.

Helsedirektoratet ønsker også at kontaktpersonen ved hvert embete inngår i en nasjonal faggruppe som skal ivareta den løpende dialogen mellom det nasjonale og det regionale støtteapparatet. Det vil bli innkalt til månedlige Skype-møter mellom Helsedirektoratet og Fylkesmannen.

Helsedirektoratet vil utarbeide relevant, faglig veiledningsmateriell for kommunene innenfor reformens innsatsområder. Helsedirektoratet ønsker at det regionale støtteapparatet gir råd om hva kommunene har behov for og hvordan det skal tilrettelegges for å være nyttig og relevant.

Informasjons- og kommunikasjonsarbeid vil være et prioritert område også i 2020. For å samordne arbeidet vil Helsedirektoratet etablere et kommunikasjonsforum, med deltakelse fra alle aktørene i det nasjonale og regionale støtteapparatet. Hensikten er å koordinere arbeidet på en best mulig måte ut mot kommunene. Helsedirektoratet ønsker at Fylkesmannens kommunikasjonsressurs deltar i et nasjonalt kommunikasjonsforum.

Rapportering

For kommende år vil rapporteringen inngå i den ordinære rapporteringen, men for 2020 ber vi om ekstra rapportering fra Fylkesmannen innen 1.5 og 1.11. Det vil bli sendt ut digitalt rapporteringsskjema i god tid før rapporteringsfristen.

I tillegg til spesifikke spørsmål skal rapporteringen inneholde en kortfattet, skriftlig vurdering av status for reformarbeidet i regionen, sett opp mot målene, føringene og forventningene til det regionale støtteapparatet.

Finansiering i 2020

I statsbudsjettet for 2020 (Prop. 1 S 2019-2020) er det bevilget totalt 26 mill. kroner til aktørene i det regionale støtteapparatet, herunder 10 mill. kroner til fylkesmennene.

Midlene fordeles mellom embetene på følgende måte: 5 millioner fordeles flatt mellom fylkene og 5 millioner fordeles etter antall kommuner i hvert fylke.

Embete	Øremerkede midler i 2020 (i 1 000 kroner)
Fylkesmannen i Oslo og Viken	1 230
Fylkesmannen i Innlandet	1 146
Fylkesmannen i Vestfold og Telemark	823
Fylkesmannen i Agder	851
Fylkesmannen i Rogaland	823
Fylkesmannen i Vestland	1 104
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	865
Fylkesmannen i Trøndelag	1 034
Fylkesmannen i Nordland	1 076
Fylkesmannen i Troms og Finnmark	1 048

Eventuelle spørsmål kan rettes til seniorrådgiver Thorstein Ouren, thorstein.ouren@helsedir.no.

Vennlig hilsen

Helga Katharina Haug e.f.
avdelingsdirektør

Thorstein Ouren
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

Helse- og omsorgsdepartementet
KS-KOMMUNESEKTORENS ORGANISASJON

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
FYLKESMANNEN I AGDER		Postboks 788 Stoa	4809 ARENDAL
Fylkesmannen i Innlandet		Postboks 987	2604 LILLEHAMMER
FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL		Postboks 2520	6404 MOLDE
FYLKESMANNEN I NORDLAND		Postboks 1405	8002 BODØ
FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN		Postboks 325	1502 MOSS
FYLKESMANNEN I ROGALAND		Postboks 59 Sentrum	4001 STAVANGER
FYLKESMANNEN I TROMS OG FINNMARK		Statens hus Damsveien 1	9800 VADSØ
FYLKESMANNEN I TRØNDELAG		Postboks 2600	7734 STEINKJER
FYLKESMANNEN I VESTFOLD OG TELEMARK		Postboks 2076	3103 TØNSBERG
FYLKESMANNEN I VESTLAND		Njøsavegen 2	6863 LEIKANGER